

Czy wyrok TSUE z 22 listopada 2022 r. (sygn. C-37/20 i C-601/20) będzie miał wpływ na dostęp do informacji zawartych w Centralnym Rejestrze Beneficjentów Rzeczywistych w Polsce?

Rejestr UBO – najważniejsze informacje

Na mocy *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu* (tzw. IV dyrektywa AML) wprowadzono do polskiego porządku prawnego *Ustawę z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu brudnych pieniędzy*. Ustawa weszła w życie 13 lipca 2018 r. za wyjątkiem przepisów dotyczących funkcjonowania rejestru, które weszły w życie po upływie 18 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy. Ustawa przewiduje **obowiązek prowadzenia rejestru beneficjentów rzeczywistych**, czyli osób fizycznych, które sprawują kontrolę nad podmiotami gospodarczymi, w tym spółkami prawa handlowego. W przypadku spółek z o.o. i spółek akcyjnych za beneficjentów rzeczywistych uznaje się m.in. **osoby posiadające pośrednio lub bezpośrednio więcej niż 25% udziałów lub głosów**. Gdy nie można ustalić beneficjentów w oparciu o powyższe kryteria, za beneficjentów spółek z o.o. i niepublicznych spółek akcyjnych uznaje się osoby sprawujące wyższe stanowiska kierownicze. Wprowadzenie takiej dyrektywy miało według ustawodawcy zapobiec wykorzystywaniu przedsiębiorstw do ukrywania swojej tożsamości przez osoby decyzyjne danej firmy i tym samym miało na celu uniemożliwić ukrywanie środków czy ich przenoszenie

w dowolne miejsce na świecie. Rejestry UBO (ang. *Register of Ultimate Beneficial Ownership*) powstały również w innych krajach członkowskich, a każde z państw miało możliwość ograniczenia dostępu do informacji zawartych w rejestrach poprzez na przykład ustanowienie dodatkowych warunków.

W Polsce, w rejestrze zwanym CRBR (Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych) każdy może nieodpłatnie uzyskać informacje o tym, kto jest najważniejszym udziałowcem spółki, jeśli ma jej numer NIP, a jeśli ma numer PESEL – jaka jest wielkość udziałów, którą posiada dana osoba, i jakie są jej powiązania z innymi podmiotami.

Głosy sceptyczne co do zasadności takiego uregulowania zgłaszał Rzecznik Praw Obywatelskich, a także przedstawiciele urzędu danych osobowych już na etapie prac legislacyjnych nad ustawą. Swoje obawy wyraziła także strona społeczna, wskazując, że **nieograniczony dostęp do informacji może nawet skutkować kradzieżą tożsamości**. Ministerstwo Finansów utrzymywało jednak, że konieczność prowadzenia rejestru w takiej formie wynika z prawa unijnego, a dodatkowo wspomagać będzie również m.in. przeciwdziałanie unikaniu opodatkowania czy ochronę uczestników bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.

Przełomowy wyrok TSUE z 22 listopada 2022 r. w sprawie jawności informacji zawartych w Rejestrach Beneficjentów

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej we wspomnianym wyroku rozwiązał kwestię sporną w przedmiocie jawności danych beneficjentów rzeczywistych w rejestrach państw członkowskich. Do rejestru beneficjentów w Luksemburgu (ang. *Luxembourg Business Registers*) wpłynął wniosek o ograniczenie informacji widniejących w rejestrze. W związku z tym do sądu okręgowego w Luksemburgu wniesiono dwie skargi. W jednej z nich stroną skarżącą była spółka luksemburska, a w drugiej – beneficjent rzeczywisty wspomnianej spółki. Sąd okręgowy postanowił zwrócić się z pytaniami prejudycjalnymi do TSUE. **Trybunał rozstrzygnął na korzyść skarżących i unieważnił art. 1 pkt. 15 lit. c** dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z 30 maja 2018 r. W uzasadnieniu wskazał, że **publiczny dostęp do danych znajdujących się w luksemburskim rejestrze narusza art. 7 i art. 8 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej**, czyli prawo do poszanowania prywatności i ochrony danych osobowych.

Co więcej, Trybunał odniósł się również do głosów opowiadających się za wprowadzeniem dostępu do informacji w rejestrach jedynie dla podmiotów, które wykażą swój interes prawny w uzyskaniu takiej informacji, i wskazał, że w praktyce zdefiniowanie kryteriów przesądzających o posiadaniu interesu byłoby niezwykle trudne.

Centralny Rejestr Beneficjentów w Polsce, a także jego odpowiedniki w innych wybranych państwach członkowskich, działa na zasadzie podobnej do tego w Luksemburgu. Jakie skutki wywoła w praktyce takie rozstrzygnięcie TSUE? Unieważnienie wspomnianego przepisu może wpłynąć na zmianę regulacji w poszczególnych krajach. Niektóre z nich mogą zdecydować się od razu dostosować swoje przepisy do wyroku Trybunału, a inne zaczekać na formalne instrukcje od Komisji Europejskiej czy zmiany w prawie europejskim. **Tuż po ogłoszeniu wyroku Luksemburg, Holandia, Cypr oraz Belgia zdecydowały się tymczasowo zablokować dostęp do krajowych rejestrów UBO.**

Czy podobnym kierunkiem podążą również inne państwa, w tym Polska? Ze względu na to, że wyrok nie przesądził kwestii istnienia samych rejestrów, a jedynie wskazał pewną linię orzeczniczą, nie wiadomo jeszcze, jak zachowa się reszta państw członkowskich. Niemniej na początku grudnia **Rada Unii Europejskiej w reakcji na ten wyrok ogłosiła, że zamierza wdrożyć nową wersję dyrektywy AML, która zawęźałaby dostęp do informacji o beneficjentach rzeczywistych tylko do podmiotów posiadających uzasadniony interes, tj. w szczególności prasy i organizacji pozarządowych.**

Z pewnością więc wyrok ten jest przełomowy i może w przyszłości przyczynić się do zmiany kręgu podmiotów, które są legitymowane do przeglądania informacji również w polskim rejestrze beneficjentów.

Możemy jakoś pomóc?

**GWW Ladziński,
Cmoch
i Wspólnicy sp. k.**

ul. Dobra 40,
00-344 Warszawa
tel. +48 22 212 00 00
warszawa@gww.pl

www.gww.pl